

mindre særlige artikler om begreber, sammensatte med teologi, fx økologisk teologi, liturgiens teologi, musikkens teologi, naturens teologi. Andre omfattende artikler er bl.a. *Transzendenz/Immanenz*, sp. 548-554, hvor blandt andre Niels Henrik Gregersen, København, har leveret afsnittet *Naturwissenschaftlich*, sp. 548. Også artiklen om *Willensfreiheit* er med sine 15 spalter, forfattet af Christoph Marksches, Fritz Loos, Eilert Herms, Carlos Frankel, Tilman Nagel, en af de store. Det gælder også *Wirtschaft* (sp. 1606-1621). Efter værkets plan behandles ikke alene kristendommen her, men også jødedommens og Islams holdninger (sp. 1567-1581). Af gode grunde er talrige artikler fra 3. udgaven gentaget, men ajourført både mht. indhold og litteraturoplysninger. Men i en meget lang række artikler behandles personer, begreber, bevægelser og geografiske forhold, som ikke omtales i den forudgående udgave. Det drejer sig bl.a. om *Tourismus*, *Transplantationsmedizin*, *Transzendente Meditation*, *Trendforschung*, *Türkengefahr*, *Ufo*, *Widerstand gegen den Nationalsozialismus*. Således leverer denne 4. udgave i sig selv oplysninger om udviklingstendenser i kirke og samfund, ligesom optagelsen af sådanne og andre ”moderne” artikler indirekte også beskriver redaktionens mål og midler. Danske forhold spiller som i de andre bind kun en beskeden rolle. Der er en – i øvrigt ny – artikel om den danske organist, komponist og hymnolog Ole Erland Thuner (sp. 390) ved Vagner Lund, en om Hans Tausen ved undertegnede (sp. 99), ligesom man med lidt god vilje også kan regne den nye artikel af Ulrich Köpf om *Wikinger* med til danske forhold (sp. 1543). Med bind 8 er dette fremragende værk afsluttet. Nu venter vi blot på det planlagte registerbind.

Martin Schwarz Lausten

Albrecht Döhnert og Katrin Ott m. fl. (red.)

Theologische Realenzyklopädie. Gesamtregister. Band II: Namen. Berlin-New York: Walter de Gruyter: 2007. 772 s. Pris indb. i halvlæder € 248.

Med dette andet registerbind er storværket afsluttet. Dette bind to indeholder personnavne samt navne på folkeslag, fx ‘Dänen’. Personnavne, der i teksten måske kun optræder med efternavnet, forsynes efter evne med fornavne samt om muligt årstal. Derved kommer bindet til at fungere som et opslagsværk i sig selv. Jeg har i hvert fald fundet et årstal, som jeg ikke har kunnet finde andre steder. At det i forbindelse med henvisningerne også i dette bind hele tiden angives, hvilken artikel, de optræder i, letter brugen i de tilfælde, hvor der er mange.

Det er klart, at et så udførligt register, som der her foreligger, øger værkets brugsværdi. De 36 bind er jo i virkeligheden et helt teologisk bibliotek. Men det fylder også alt i alt næsten to meter på reolen.

Mogens Müller